

Nr 170.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar; given Stockholms slott den 14 mars 1913.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen besluta,

dels att i bilagda förslag intagna grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar skola från och med den 1 januari 1914 lända till efterrättelse;

dels ock att Kungl. Maj:t skall äga meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av nyssnämnda grunder samt för övergången från de i förevarande hänseende nu gällande föreskrifter.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Alfred Petersson.

Förslag

till

grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar.

1. Såsom egnahemslägenheter må från här nedan omfördälda egendomar upplåtas såväl bostadslägenheter som jordbrukslägenheter, därvid skall iakttagas, att, såvitt fråga är om bostadslägenheter, dessa i allmänhet ej böra tilltagas större, än att en blivande köpare för deras förvärvande och bebyggande bör kunna erhålla lån från egnahemslånefonden, att jämväl beträffande jordbrukslägenheter hänsyn bör tagas till möjligheten för blivande köpare att, i den mån behov därav må föreligga, kunna erhålla egnahemslån, samt att, där ej särskilda skäl därtill föranleda, jordbrukslägenhet ej må göras större, än att den i uppodlat skick kan brukas utan nämnvärt anlåtande av legd arbetskraft.

2. Sådana under förvaltning av domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade jordbruksegendomar, som vid löpande arrendeperiods utgång, enligt Riksdagens beslut, må utan Riksdagens vidare hörande försäljas och vilka med avseende å föreliggande omständigheter befinnas lämpliga att helt eller delvis användas till bildande av egnahemslägenheter, må enligt plan, som av Kungl. Maj:t fastställes, fördelas i lämpliga lotter och, såvitt angår lotter, som äro hänförliga till egnahemslägenheter, upplåtas i den ordning nedan sägs.

3. Vad sålunda medgivits skall äga motsvarande tillämpning i fråga om sådana till inköpta skogsegendomar hörande områden, som enligt Riksdagens beslut må av Kungl. Maj:t utan Riksdagens vidare hörande försäljas.

4. Förslag till åtgärder i förberörda hänseende må uppgöras, såvitt fråga är om utarrenderad egendom, vid egendomens uppskattning till försäljning eller förnyad utarrendering men eljest i den mån domänstyrelsen så finner lämpligt, därvid skall iakttagas — förutom att före-

nämnda bestämmelser angående storlek å egnahemslägenheter skola lända till efterrättelse — att i förslaget skola upptagas särskilda försäljnings- och arrendevärden för varje lägenhet.

5. Därest i avseende å annan jordbruksegendom, än som i 2 mom. avses, det vid egendomens uppskattning för förnyad utarrendering finnes lämpligt, att egendomen eller del därav användes till bildande av egnahemslägenheter, må förslag härtill, med iakttagande av de i 4 mom. meddelade föreskrifter, upprättas och frågan därefter, i händelse Kungl. Maj:t finner förslaget om lägenheters upplåtande förtjäna beaktande, underställas Riksdagens prövning.

6. Vad i 5 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning, därest till skogsegendomar i andra län än de sex nordligaste hörande områden, som icke beröras av medgivandet i 3 mom., finnas böra användas till bildande av egnahemslägenheter; dock att i ty fall det ankommer på domänstyrelsen att i varje fall förordna om förslags upprättande.

7. Där upplåtelse i förenämnda syfte blivit i föreskriven ordning beslutad, må lägenhet, som är bebyggd med enskild person tillhörande boningshus, därest denne är mindre bemedlad eller obemedlad, hembjudas honom till inlösen mot det lägenheten åsatta försäljningsvärde.

8. Jämväl lägenhet, som är bebyggd med kronan tillhöriga hus, må hembjudas brukaren, därest denne är mindre bemedlad eller obemedlad samt antingen brukaren själv eller ock han och medlemmar av hans familj före honom tillsammans innehåft lägenheten under en tid av minst fem år och därunder väl hävdad densamma.

9. I fråga om lägenheter, som icke, efter ty i 7 och 8 mom. sägs, hembjudas viss person, skall gälla:

att lägenhet skall utbjudas till försäljning under hand mot köpeskilling, minst motsvarande det åsatta saluvärdet;

att till köpare må antagas allenast mindre bemedlad eller obemedlad, som äger god frejd och gjort sig känd för arbetsamhet, sparsamhet, nykterhet och hederlig vandel samt, vad jordbrukslägenhet beträffar, äger förutsättningar för drivande av ett mindre jordbruk;

att lägenhet, där ej särskilda skäl därtill föranleda, ej må upplåtas till den, som redan äger fast egendom av den storlek, att därå kan födas en familj, samt att ej mer än en lägenhet må upplåtas till samma person;

att, där från två eller flera lämpliga personer anbud inkomma till det åsatta saluvärdet eller däröver, auktion mellan anbudsgivarna skall anställas för avgörande av företrädet emellan dem;

att, om å lägenhet icke avges köpeanbud, som finnes antagligt,

lägenheten skall, där så av domänstyrelsen befinnes ändamålsenligt, genom dess försorg utarrenderas på viss kortare tid, varunder lägenheten fortfarande bör utbjudas till försäljning under hand; samt

att, i händelse lägenheten icke varder utarrenderad eller, där så skett, antagligt köpeanbud å densamma icke avgives, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida lägenheten skall, där så låter sig göras, återförenas med stamhemmanet eller om fortsatta försök skola göras med lägenhetens upplåtande under hand eller om densamma skall å auktion till den högstbjudande försäljas, i vilket sistnämnda fall antagligheten av det högsta anbudet skall, där detta icke uppgår till saluvärdet, underställas Kungl. Maj:ts prövning.

10. Därest hembud, varom i 7 och 8 mom. förmåles, icke antages, skall det ankomma på domänstyrelsen att pröva, huruvida lägenheten skall utbjudas till försäljning i den ordning, som i 9 mom. sägs, eller på annat sätt disponeras.

11. I fråga om arrende, varom här förut förmåles, skall i tillämpliga delar gälla vad i allmänhet är stadgat angående arrende av kronans jordbruksdomäner.

12. Därest i något fall upplåtelse under tomträtt finnes böra ägarum, må sådant efter Kungl. Maj:ts beprövande ske; dock att kronan icke må i något fall utan Riksdagens särskilda medgivande betungas med skyldighet att vid besittningstidens utgång lösa å området uppförda byggnader eller andra inrättningar.

13. Köpeskilling för lägenhet, varom nu är fråga, skall betalas kontant med en tiondel vid köpeavhandlingens upprättande samt med återstående nio tiondelar vid tillträdet; dock att med betalningen av även förstnämnda tiondel kan få anstå till tiden för tillträdet, såvida två av Kungl. Maj:ts befallningshavande som vederhäftiga ansedda personer borga en för båda och båda för en såsom för egen skuld för samma betalning.

Köpare, som därom framställer begäran vid anbudets avgivande, må emellertid kunna medgivas att gälta köpeskillingen genom avbetalningar i den ordning, varom i 14 mom. förmåles, därvid å oguldet belopp skall erläggas ränta efter 3.6 för hundra om året.

14. Där köpare finnes böra medgivas att erlægga köpeskillingen genom avbetalningar, skola beträffande dess gäldande gälla följande bestämmelser, nämligen:

a) i fråga om jordbrukslägenheter:

att en tiondel av köpeskillingen erlägges kontant vid köpeavhandlingens upprättande; dock att denna tiondel kan få betalas vid tillträdet,

såvida två av Kungl. Maj:ts befallningshavande som vederhäftiga ansedda personer borga en för båda och båda för en såsom för egen skuld för samma betalning;

att återstoden uppdelas i två lika delar, en amorteringsdel och en stående del;

att å amorteringsdelen erlägges, intill dess densamma blivit till fullo gulden, en annuitet av sex för hundra, varvid såsom ränta räknas 3.6 för hundra å det oguldna kapitalbeloppet av amorteringsdelen;

att amorteringsskyldigheten inträder med fjärde året efter utgången av det kalenderår, under vilket tillträdet ägt rum; dock att amorteringsskyldighetens inträdande må efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes beprövande framflyttas intill femtonde året efter året för tillträdet, därest vid upplåtelsen lägenheten är till avsevärd del ouppodlad eller ej försedd med nödiga byggnader eller ock andra liknande skäl för beviljande av anstånd föreligga;

att, intill dess kapitalavbetalningen börjar, endast ränta å det hela erlägges;

att därefter erlägges, jämte annuiteten å amorteringsdelen, ränta å stående delen, intill dess jämväl denna del till fullo inbetalts;

att det skall stå lägenhetsägaren fritt att när som helst inbetala köpeskillingen i dess helhet jämte upplupna räntor samt att göra de avbetalningar, han önskar, å stående delen;

att med undantag för de fall, om vilka här nedan förmäles, den stående delen icke kan från statens sida uppsägas, förrän amorteringsdelen till fullo guldits;

att likväl i varje fall den stående delen skall vara gulden inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras;

att, därest lägenheten icke inom avtalad tid bebygges eller densamma till jord eller byggnader vanvårdas eller å lägenheten befintlig skog avverkas hårdare, än som erfordras för gårdens behov eller för uppodling av därtill tjänlig mark, eller föreskrivna ränte- och kapitalavbetalningar icke ordentligt fullgöras, vad av köpeskillingen återstår oguldet jämte ränta skall, där sådant från statens sida påfordras, genast vara till betalning förfallet;

att detsamma skall gälla, där lägenheten övergår till annan än efterlevande make eller bröstarvinge eller efterlevande make och bröstarvinge, vilka behålla lägenheten oskiftad, så framt icke den nye innehavaren prövas uppfylla ovan angivna villkor för att kunna antagas såsom köpare i första hand;

att, där eljest uppsägning, efter ty förut är sagt, ifrågakommer

från statens sida, lägenhetsinnehavaren skall äga åtnjuta sex månaders uppsägningstid;

att köparen skall vid tillträdet å oguldna delar av köpeskillingen avlämna med inteckningsmedgivande försedd förbindelse, avfattad i överensstämmelse med vad ovan föreskrivits; samt

att, därest köparen så önskar, köpeskillingen må erläggas på sätt här nedan under b) stadgas;

b) i fråga om bostadslägenheter:

att köpeskillingen skall erläggas under tio år med en tiondel årligen, i avseende varå skall iakttagas, att första tiondelen erlägges kontant vid köpeavhandlingens upprättande, dock att denna tiondel kan få betalas vid tillträdet, såvida två av Kungl. Maj:ts befallningshavande som vederhäftiga ansedda personer borga en för båda och båda för en såsom för egen skuld för samma betalning;

att vid tillträdet skall avlämnas förbindelse med inteckningsmedgivande å återstående nio tiondelar av köpeskillingen jämte ränta; samt

att vad ovan i fråga om jordbrukslägenheter stadgats beträffande förbehåll för staten att i vissa fall påfordra köpeskillingens omedelbara likviderande skall i tillämpliga delar gälla även i fråga om nu förevarande lägenheter.

15. Köpare av obebyggd lägenhet skall vid tillträdet avlämna förbindelse att inom fem år hava lägenheten bebyggd med bostad och, där fråga är om jordbrukslägenhet, jämväl med för lägenhetens skötsel i övrigt nödiga byggnader, vid äventyr, därest så icke sker, att utöver den avtalade köpeskillingen gälda ytterligare ett belopp, motsvarande en femtedel av köpeskillingen. Förbindelsen skall tillika innefatta medgivande, att berörda fordringsbelopp må i lägenheten intecknas. Efter framställning av köpare, som äger för lägenhetens skötsel lämplig, å annan fastighet belägen byggnad, skall emellertid Kungl. Maj:ts befallningshavande äga att, i den mån sådant prövas skäligt, medgiva befrielse från byggnadsskyldighetens fullgörande.

16. Inteckning, varom i 15 mom. förmäles, må, där vederbörande köpare fått egnahemslån sig beviljat, kunna efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes beprövande i anseende till förmånsrätten nedflyttas närmast efter den för egnahemslånet erforderliga inteckning.

17. Köpebrev utfärdas vid tillträdet, sedan föreskrivna villkor blivit uppfyllda.

18. Där beträffande område, som befinner lämpligt att användas till bildande av egnahemslägenheter, anledning yppas att antaga, att anbud å området kommer att göras av bolag eller förening, som upp-

fyller villkoren för erhållande av lån från jordförmedlingsfonden, må området vid uppskattningsförrättningen värderas jämväl för försäljning i odelat skick. I händelse från bolag eller förening, som ovan sagts, inkommer anbud, uppgående till minst det området åsatta saluvärdet, samt fråga är om egendom, som enligt Riksdagens beslut får av Kungl. Maj:t utan Riksdagens vidare hörande försäljas, må anbudet av Kungl. Maj:t antagas. Därest åter fråga är om annan egendom än nyss nämnts, skall anbudet, om detsamma av Kungl. Maj:t finnes förtjäna avseende, underställas Riksdagens prövning.

19. Avskiljandet av de till försäljning i ovan angiven ordning avsedda lägenheterna och områdena må efter domänstyrelsens beprövande kunna äga rum såväl genom ägostyckning som genom avsöndring.

20. När lägenhet eller område, som för föryttring till enskild person, bolag eller förening avskiljes från kronoegendom, får mantal sig åsatt, skall sådan lägenhet i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse».

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Petersson, anförde härefter.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 20 januari 1911 givet bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet samma dag fem sakkunniga personer, nämligen godsägaren friherre M. Ramel, nuvarande överdirektören W. Flach, sekreteraren hos Östergötlands läns hushållningssällskap M. V. Heyman, sekreteraren hos Norrbottens läns hushållningssällskap fil. doktorn P. Hellström samt fil. doktorn A. Molin, att verkställa utredning av egnahemsfrågan samt utarbeta förslag dels till de förändringar i gällande bestämmelser för statens egnahemslånerörelse, vilka på grund av vunnen erfarenhet kunde befinnas önskvärda, dels ock till de ytterligare åtgärder, som från statens sida kunde vidtagas för att underlätta och befordra egnahemsbildningen.

Med skrivelse den 31 december 1912 hava de sakkunniga överlämnat den del av sitt betänkande, som avser upplåtande av egnahems-

lägenheter från vissa kronoegendomar ävensom upplåtande av lägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen. Denna senare fråga lämnar jag för tillfället å sido och vill nu endast till behandling upptaga frågan om upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar.

De sakkunniga hava vid avgivande av sitt betänkande jämväl haft att taga i övervägande följande på Kungl. Maj:ts prövning beroende framställningar i nu förevarande ämne. Uti skrivelse den 25 maj 1910 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av gällande grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar, att beträffande amortering av köpeskillning för jordbrukslägenhet anstånd måtte kunna i större omfattning än nu finge äga rum medgivnas intill femtonde året efter året för tillträdet. Över denna framställning avgav domänstyrelsen utlåtande den 24 november 1911 och bifogade därvid, bland annat, yttranden av Kungl. Maj:ts samtliga befallningshavande och domänintendenterna i åtskilliga län. Vidare har domänstyrelsen i skrivelse den 27 september 1912 gjort framställning om vidtagande av åtgärder för vinnande av större trygghet än vad enligt gällande bestämmelser vore möjligt för att en försäld obebyggd egnahemslägenhet bleve bebyggd inom föreskriven tid. Slutligen har domänstyrelsen i skrivelse likaledes av den 27 september 1912 hemställt om vissa ändringar i föreskrifterna om sättet för egnahemslägenheters utbudande till försäljning.

Över de sakkunnigas betänkande har domänstyrelsen den 8 februari 1913 avgivit infortrat utlåtande.

I sitt betänkande hava de sakkunniga till en början lämnat en kort historik över frågan om upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar. Berörda fråga ginge i tiden tillbaka till 1889 års Riksdag, då i Andra kammaren väckts två motioner, däri föreslagits att genom styckning av kronodomäner bereda möjlighet för mindre bemedlade att förvärva egna jordbruk. Frågan hade dock förfallit vid nämnda riksdag liksom även vid den nästföljande, då liknande motioner framlagts.

1891 års Riksdag hade emellertid, på framställning av Kungl. Maj:t, beslutat, att där å kronoegendom, som i enlighet med förut fattat beslut finge försäljas, utan att Riksdagens vidare hörande erfordrades, funnes lägenhet, vilken ansåges lämpligen kunna från egendomen avsöndras och särskilt för sig avyttras, på Kungl. Maj:t skulle ankomma att utan auktion upplåta sådan lägenhet åt innehavaren, under villkor, att sedan

värdet å lägenheten blivit i den för arrendeuppskattningar stadgade ordning utrönt, för lägenheten erlades en köpeskillning motsvarande detta värde, *att* köparen skulle äga inbetala köpeskillingen under loppet av 10 år med en tiondel årligen, såvida han för fullgörande härav ställde godkänd säkerhet, *samt att* upplåtelsen skulle äga rum i form av jord-avsöndring.

Med anledning av nämnda beslut hade genom nådigt brev den 22 december 1893 meddelats närmare bestämmelser att lända till efterrättelse vid upplåtelse av ifrågavarande slag.

Genom beslut av 1894 års Riksdag hade möjliggjorts att i större omfattning än förut från kronoegendomar upplåta till egna hem avsedda lägenheter. Enligt berörda beslut skulle nämligen styckning av eller avsöndring från för ändamålet lämpliga kronoegendomar kunna ske — icke blott, såsom förut, efter Kungl. Maj:ts beslut, beträffande sådana egendomar, som finge försäljas utan Riksdagens hörande — utan även, efter Riksdagens prövning, i fråga om andra kronoegendomar. Därest å sådan egendom, som bleve föremål för styckning eller avsöndring, funnes lägenhet, som vore bebyggd med enskild person tillhöriga hus, skulle dylik lägenhet hembjudas denne till inlösen mot det lägenheten åsatta försäljningsvärdet. Övriga till egna hem avsedda lägenheter skulle utbjudas till försäljning under hand, samt, där ingen köpare på detta sätt kunnat erhållas, försäljas på offentlig auktion. Köpeskillingen skulle få inbetalas under loppet av tio år med en tiondel årligen, så vida köparen ställde godkänd säkerhet, i fråga om bebyggd lägenhet, för hela köpeskillingen samt, i fråga om obebyggd lägenhet, för de avbetalningar, som erfordrades för halva köpeskillingens erläggande. Obebyggd lägenhet skulle bebyggas inom fem år, vid äventyr att ogulden del av köpeskillingen genast skulle vara till betalning förfallen.

Genom nådigt brev den 25 september 1896 hade sedermera meddelats reglementariska föreskrifter att lända till efterrättelse vid upplåtelse av ifrågavarande slag.

De av 1894 års Riksdag antagna bestämmelserna angående upplåtande av lägenheter från kronoegendomar hade gällt till utgången av år 1909. Sistnämnda års Riksdag hade nämligen med några smärre jämkningar godkänt ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till nya bestämmelser härutinnan, vilka bestämmelser, i den mån de avveke från de förut gällande, huvudsakligen vore av följande innehåll. Upplåtelse av kronojord medgaves för bildande jämväl av bostadslägenheter. Hembuds rätt skulle under vissa villkor tillkomma även brukare av lägen-

het, som vore bebyggd med kronan tillhöriga hus. Auktion å lägenhet skulle hållas endast i händelse flera lika höga anbud inkommit. Köpare av obebyggd lägenhet vore pliktig att avlämna förbindelse att inom fem år hava lägenheten bebyggd, vid äventyr, därest så icke skedde, att utöver den avtalade köpeskillingen gälda ytterligare ett belopp, motsvarande en femtedel av köpeskillingen; och skulle förbindelsen tillika innefatta medgivande, att berörda fordringsbelopp finge intecknas i lägenheten. Angående sättet för köpeskillingens erläggande skulle i fråga om bostadslägenheter gälla samma bestämmelser, som tidigare gällt beträffande jordbrukslägenheter, varemot i fråga om lägenheter av sistnämnda slag medgäves amortering i huvudsaklig överensstämmelse med de för statens egnahemslån gällande föreskrifter.

Dessa nya bestämmelser återfunnes i den ännu gällande kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar. Samma dag hade avlåtits nådigt brev till domänstyrelsen med närmare bestämmelser angående upplåtelse av lägenheter i enlighet med nyssnämnda kungörelse.

I vilken utsträckning upplåtande av lägenheter jämlikt kungörelsen den 31 december 1909 ägt rum under åren 1911 och 1912, framginge av en utav de sakkunniga upprättad, med A betecknad tablå, som finnes fogad vid detta protokoll. Antalet lägenheter, varå Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande under år 1911 utfärdat köpebrev, utgjorde 123, och antalet lägenheter, varå köpebrev utfärdats under år 1912, 177, eller under båda åren tillsammans 300. För de flesta av dessa lägenheter vore köpeskillingen ganska låg. För 142 eller sålunda nära hälften av lägenheterna uppginge nämligen köpeskillingen till högst 1,000 kronor. En köpeskillning av över 7,000 kronor, vilket belopp intill 1912 års utgång utgjort värdegränsen för erhållande av egnahemslån av statsmedel för jordbrukslägenheter, förekomme endast i fråga om 9 lägenheter. Till jämförelse med uppgifterna i förenämnda tablå meddelades i en av de sakkunniga jämväl upprättad, med B betecknad tablå, som likaledes finnes fogad vid detta protokoll, uppgift å antalet lägenheter, vilka enligt under åren 1910 och 1911 fattade beslut varit avsedda att försäljas jämlikt kungörelsen den 31 december 1909, men icke funnit köpare vid tiden för arrendeperiodens utgång. Antalet dylika lägenheter vore endast 60, och av dessa hade två blivit sålda efter arrendetidens utgång. I nämnda antal inginge vidare 6 lägenheter, vilka finge tillträdas först år 1913 och således kunde finna köpare före tillträdesdagen.

De sakkunniga ville särskilt framhålla, hurusom de upplåtelser av egnahemslägenheter från kronodomäner, som under de sista årtiondena ägt rum, utgjorde ett viktigt led i de av staten understödda strävandena att bereda mindre bemedlade personer tillfälle att på fördelaktiga villkor förvärva egna hem. Tillgången på till dylika egnahemslägenheter lämplig kronojord vore i flera delar av landet så stor, att staten härigenom ägde i sin hand ett medel att i viss mån reglera tillgången på egnahemslägenheter och därmed även att motverka en alltför kraftig stegring av jordvärdet. Att märka vore vidare, att, tack vare de för köparna gynnsamma bestämmelserna angående sättet för köpeskillingens gäldande, anlitaandet av egnahemslånefonden i icke oväsentlig mån minskades och därmed även behovet att till densamma upplåna kapital.

Frågan om sättet för upplåtande av lägenheter å kronojord måste därför anses stå i mycket nära samband med egnahemsfrågan i övrigt. På grund härav och enär åt de sakkunniga uppdragits att utreda egnahemsfrågan i hela dess vidd, hade de sakkunniga ansett sig böra till behandling upptaga även förstnämnda fråga. För att kunna bilda sig en föreställning om, huruvida bland dem, som i praktiken skulle tillämpa i ämnet gällande bestämmelser, förefunnes någon allmän önskan att få dem förändrade, hade de sakkunniga hos samtliga domänintendenter och landskamrerare i de län, där antalet kronoegendomar vore av någon betydelse, anhållit om upplysning, huruvida några ändringar i samma bestämmelser förmenades vara av behovet påkallade. Av de inkomna svaren ansågo sig de sakkunniga hava fått bekräftat, att vid tillämpningen av bestämmelserna i fråga åtskilliga brister visat sig vidlåda desamma, särskilt beträffande förfaringssättet vid försäljningen och köpeskillingens erläggande.

Upplåtande
av lägenheter
utan Riksdagens
hörande.

Enligt kungörelsen den 31 december 1909 ägde Kungl. Maj:t icke utan Riksdagens hörande besluta om egnahemsupplåtelser från andra utarrenderade kronoegendomar än sådana, som vid löpande arrendeperiods utgång finge enligt Riksdagens beslut försälas utan Riksdagens vidare hörande, eller med andra ord sådana, som lämnade högst 600 kronor i årligt arrende.

Vid flera tillfällen hade emellertid ifrågasatts att utsträcka den åt Kungl. Maj:t sålunda medgivna försäljningsrätten. Senast vid 1912 års riksdag hade härom gjorts framställning, vilken dock av Riksdagen avslagits. Enligt de sakkunnigas mening skulle det ur egnahemssynpunkt vara önskligt, att Kungl. Maj:t erhöles rätt att utan Riksdagens hörande avgöra om styckning och försäljning till egnahemslägenheter

av därför lämpliga kronoegendomar, även om desamma lämnade mera än 600 kronor i årligt arrende. Då emellertid Riksdagen så nyligen som skett avslagit en framställning i sådant syfte, hade de sakkunniga ansett sig icke böra nu framlägga ett dylikt förslag, utan ville de för närvarande allenast framhålla önskvärdheten av en förändring i antydd riktning.

I 4 mom. uti kungörelsen den 31 december 1909 stadgades, att förslag till åtgärder för upplåtande av egnahemslägenheter från utarrenderad kronoegendom skulle uppgöras vid egendomens uppskattning till försäljning eller förnyad utarrendering. I Riksdagen hade emellertid flera gånger väckts förslag i syfte att möjliggöra försäljning av dylik egendom även under arrendetiden. Senast vid 1912 års Riksdag hade genom motion i Andra kammaren framställts förslag i denna riktning. Med anledning av sistnämnda motion hade Riksdagen beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, huruvida ej på framställning eller efter medgivande av arrendator eller dennes rättsinnehavare försäljning av kronans jordbruksdomäner eller delar av sådana måtte kunna ske jämväl under löpande arrendetid.

En förändring av ifrågavarande stadgande i sålunda föreslagen riktning syntes de sakkunniga vara av behovet påkallad. Otvivelaktigt kunde fall inträffa, då det vore önskligt, att försäljning av utarrenderad kronoegendom komme till stånd redan under löpande arrendetid. Exempelvis kunde det för såväl staten som arrendatorns familj vara fördelaktigt, att försäljning skedde vid arrendatorns död. Genom ett stadgande i föreslagen riktning skulle även å egendomen bosatta torpare beredas möjlighet att tidigare än nu kunde ske förvärva äganderätt till av dem brukade torp. För staten torde enligt de sakkunnigas mening icke någon olägenhet kunna uppkomma därav, att försäljning tillätes under löpande arrendeperiod, i händelse staten och arrendatorn härom vore ense.

I ännu högre grad skulle emellertid enligt de sakkunnigas mening egnahemsbildandet främjas, därest arrendelagen ändrades därhän, att staten medgäves att i arrendekontrakt göra förbehåll om rätt att under arrendetiden upplåta till egnahemslägenheter lämpliga områden. Härigenom skulle nämligen försäljning av dylika lägenheter under en längre tidsperiod möjliggöras. Visserligen hade Riksdagen avslagit en år 1909 framlagd proposition, däri förslag väckts om sådan ändring i arrendelagen, att i kontrakt angående utarrenderande av kronan tillhörig jordbruksdomän skulle få intagas förbehåll om skyldighet för arrendatorn att under arrendetiden avstå område, som erfordrades för

Upplåtande
av lägen-
heter under
löpande
arrende-
period.

allmänt ändamål eller för undersökning eller tillgodogörande av mineralfyndighet. Den vid 1909 års Riksdag sålunda avsedda ändringen i arrendelagen torde dock ej böra jämnställas med den nu ifrågasatta ändringen, vilken icke syntes behöva vålla några egentliga olägenheter. Vid arrendavtals ingående borde nämligen vissa bestämda områden kunna angivas såsom möjligen avsedda att under arrendetiden i händelse av behov fränskiljas egendomen. Dessa områden borde på förhand särskilt värderas och uppskattas, varjämte i kontraktet borde intagas bestämmelser om huru stort belopp skulle avdragas från arrendesumman för varje särskild lägenhet, vilken under arrendetiden fränskildes egendomen för att upplåtas till eget hem. Möjligt vore visserligen, att staten genom uppställande av dylika villkor i arrendekontrakt icke skulle kunna betinga sig fullt så höga arrenden som eljest, men minskningen torde i allmänhet icke bliva avsevärd. I alla händelser borde icke farhågan härför tillmätas avgörande betydelse, enär det ju onekligen såväl för staten som för egnahemsrörelsen vore av stor betydelse, att staten vid efterfrågan å egnahemslägenheter kunde i marknaden utsläppa lämpligt antal sådana och icke såsom nu vore nödsakad att forcera försäljningen, innan utarrenderande av huvudfastigheten ägde rum. De sakkunniga ansåge sig dock ej för närvarande böra avgiva formligt förslag till dylik lagändring, enär densamma icke skulle inverka på bestämmelserna uti ifrågavarande kungörelse, utan ville de sakkunniga nu endast erinra om behovet av en sådan lagändring.

Köparens
kvalifikation.
tioner.

Uti ifrågavarande kungörelse funnes i fråga om köpare av sådan lägenhet, som icke skulle hembjudas viss person, stadgat, att köparen skulle vara mindre bemedlad eller obemedlad, äga god frejd och hava gjort sig känd för arbetsamhet och hederlig vandel samt, vad köpare av jordbrukslägenhet beträffar, äga förutsättningar för drivande av ett mindre jordbruk. Dylika bestämmelser saknades däremot beträffande sådan person, vilken ägde rätt att erhålla hembud å lägenhet, ehuru visserligen stadgandet, att lägenhet »må» hembjudas denne, inrymde Kungl. Maj:ts befallningshavande befogenhet att pröva hembudstagarens lämplighet. De sakkunniga ansåge emellertid, att beträffande varje köpare av lägenhet, varom nu vore fråga, borde uttryckligen fordras samma intyg om god frejd, sparsamhet, nykterhet och hedrande vandel, som krävdes av egnahemslånesökande. Vad anginge kvalifikationen »mindre bemedlad eller obemedlad», måste visserligen sådan egenskap anses vara stadgad även beträffande köpare av hembjuden lägenhet, då ju ifrågavarande kungörelse avsåge upplåtelser endast åt mindre bemedlade och obemedlade. Som emellertid berörda kvalifikation särskilt föreskrivits i fråga om icke hem-

budsberättigad köpare, borde enligt de sakkunnigas mening, för undvikande av missförstånd, samma kvalifikation uttryckligen stadgas även beträffande hembudsberättigad köpare.

Enär de föreslagna bestämmelserna rörande köpares kvalifikationer sålunda skulle bliva desamma för alla köpare, hade de sakkunniga funnit det vara lämpligast att sammanföra dessa bestämmelser på ett ställe i ett nytt moment.

Vid avgivande av anbud å lägenhet hade hittills tillämpats det förfaringssätt, att anbudet ingåves oförseglade. Detta förfaringssätt hade emellertid visat sig medföra den stora olägenheten, att en spekulant å lägenheten kunnat erhålla del av förut inlämnade anbud och på grund härav satts i tillfälle att förvärva lägenheten genom att avgiva ett anbud, som allenast med någon eller några kronor överstege det högsta av de förut inkomna anbudet. Dessa sistnämnda hade nämligen kommit ur räkningen, så snart ett högre anbud från lämplig person inkommit. Den, som sist, omedelbart före anbudstidens utgång, tagit del av inkomna anbud, hade sålunda haft i sin hand att avgiva det högsta budet. Avgivandet av anbud hade i följd härav blivit så att säga en auktion vid diariet, där den sist bjudande haft största utsikt att erhålla lägenheten.

Försäljnings-
sättet.

Det nuvarande förfaringssättet i fråga om anbuds ingivande hade alltså visat sig mindre lämpligt. Så gott som samtliga landskamrerare och domänintendenter hade ock i sina till de sakkunniga ingivna yttranden ansett en ändring härutinnan nödvändig.

Några hade föreslagit, att anbudet borde inlämnas förseglade, andra hade påyrkat en återgång till bestämmelserna i nådiga brevet den 25 september 1896 och åter andra, att lägenhet, som icke skulle hembjudas viss person, borde omedelbart utbjudas å offentlig auktion. Såsom skäl för sistnämnda förfarande hade anförts, att den allmänhet, för vilken ifrågavarande upplåtelse vore avsedda, hade svårt att fatta bestämmelserna rörande skriftliga anbuds ingivande och ofta härigenom avhölles från att inlämna anbud, varemot auktion vore ett åtkomstsätt, som för spekulanter vore något alldagligt, naturligt och påtagligt. Vidare hade framhållits, att större reda i hithörande förhållanden skulle vinnas, därest förfaringssättet med anbuds ingivande upphörde och offentlig auktion hölles, i likhet med vad som skedde vid försäljning av annan kronojord.

Ehuru de nu anförda skälen för auktionsförfarandet måste tillmätas en ganska stor betydelse, kunde det dock enligt de sakkunnigas uppfattning icke förnekas, att infordrandet av anbud hade det stora företrädet, att härigenom utbudandet av lägenheter komme

att jämnare motsvara efterfrågan därå. Upplåtandet av lägenheter behövde nämligen under sådana förhållanden icke forceras, vilket i viss mån alltid skedde vid auktionsförfarandet. Tillvägagångssättet med anbuds ingivande medförde därjämte den fördelen, att även längre bort boende personer kunde utan olägenhet uppträda såsom spekulanter, under det att vid auktionsförfarandet spekulanterna i de flesta fall torde komma att inskränkas till de mera närboende. Då anbud ingåves, funnes dessutom större möjlighet att taga hänsyn till anbudsgivarnas lämplighet. Starka skäl syntes därför de sakkunniga föreligga för bibehållande av förfarandet med anbuds ingivande.

Att, såsom föreslagits, infordra förseglade anbud ansåge de sakkunniga likväl icke lämpligt. Detta sätt att undvika öppen tävling mellan spekulanter och därigenom söka framtinga högre anbud vore för länge sedan utdömt. Olägenheterna av ett sådant system hade just föranlett till 1896 års bestämmelser i ämnet. De förseglade anbuden tvingade visserligen fram det högsta pris, en spekulant ansåge sig vilja betala, men tillika ofta ett högre pris än som vore erforderligt, enär spekulanten av fruktan för befintligheten av en genom det förseglade anbudet dold konkurrent tvingades att bjuda ett högre pris än som vid fri och öppen tävling skulle behövt ifrågakomma. Detta gällde särskilt för den, som redan innehade en lägenhet, men icke vore hembudsberättigad. En sådan person måste för att försäkra sig om att få kvarsitta på den lägenhet, han brukade, ingiva ett måhända oskäligt högt anbud, ty eljest riskerade han, att högre anbud inkomme. Genom att fordra förseglade anbud skulle staten visserligen erhålla det högsta möjliga belopp för den jord, som staten avhände sig. Detta vore dock icke syftet med ifrågavarande försäljningar. Avsikten med desamma vore ju fastmera att möjliggöra för därtill lämpliga personer att erhålla egnahemslägenheter till skäligt pris. Då staten bekomme minst det värde, vartill lägenheten uppskattats, torde någon uppskrivning av försäljningspriset därutöver icke vara lämplig.

Annorlunda ställde sig saken, då det gällde att skilja mellan två eller flera spekulanter, vilka bjudit det uppskattade värdet. Enligt bestämmelserna i 1896 års nådiga brev skulle, där två eller flera anbud avgåves till det åsatta saluvärdet, anbudsgivarna av Kungl. Maj:ts befallningshavande föreläggas att tillstådeskomma för tävlingens emellan å auktion. Genom återgång till dessa bestämmelser skulle man vinna, att, där endast en spekulant funnes, denne skulle kunna erhålla lägenheten till det åsatta saluvärdet, och att, där två eller flera spekulanter vore för handen, dessa finge öppet tävla å auktion, och att sålunda

ingen skulle, för att försäkra sig om att erhålla lägenheten, behöva inlämna anbud till belopp utöver densamma åsatta värde.

De sakkunniga ansåge följaktligen 1896 års bestämmelser i förevarande avseende vara lämpligare än de nuvarande och förordade alltså återgång till förstnämnda bestämmelser.

Att, såsom för närvarande vore föreskrivet, infordra anbud å lägenhet ända till tre gånger med en kortare arrendetid emellan varje gång, funne de sakkunniga icke längre vara behöfligt, sedan jordförmedlingsbyråer numera inrättats i åtskilliga län. Det syntes de sakkunniga lämpligare, att, därest anbud å till försäljning utbjuden lägenhet icke inkomme, densamma finge genom jordförmedlingsbyrå utbjudas till salu under viss, av Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämd tid, och att, i händelse även detta förfarande visade sig resultatlöst, lägenheten finge efter Kungl. Maj:ts prövning antingen läggas åter till stamfastigheten eller försäljas på auktion till den högstbjudande eller utarrenderas på kortare tid och härunder ånyo utbjudas till försäljning genom jordförmedlingsbyrå.

Enligt nu gällande föreskrifter vore köpare, som medgivits rätt att erlægga köpeskillingen genom avbetalningar, skyldig att redan vid köpeavhandlingens upprättande erlægga en tiondel av köpeskillingen kontant eller ock ställa borgen för att så stor del av köpeskillingen bleve erlagd vid tillträdet. Sådan skyldighet vore däremot icke föreskriven för köpare, som förklarar sig vilja betala hela köpeskillingen kontant. I sistnämnda fall skulle nämligen köpeskillingen i sin helhet erläggas först å tillträdesdagen. Emellertid hade erfarenheten visat, att en köpare kunde under den långa tid, som ofta förflöte mellan köpeavhandlingens upprättande och tillträdet av lägenheten, komma på andra tankar och utan vidare avstå från köpets fullföljande, ett förhållande, som givetvis kunde föranleda olägenheter och kostnader för staten.

Tid och sätt
för köpe-
skillingens
erläggande.

Landskamrerarna i Södermanlands, Östergötlands och Örebro län samt domänintendenten i förstnämnda län hade även anfört fall, då sådana olägenheter uppstått, och hade såsom sin åsikt uttalat, att under alla förhållanden en tiondel av köpeskillingen borde erläggas kontant vid köpeavhandlingens upprättande eller ock säkerhet då avlämnas för erläggande å tillträdesdagen av så stor del av köpeskillingen. Denna åsikt biträdades av de sakkunniga.

Landskamrerarna i Jönköpings samt Göteborgs och Bohus län ävensom domänintendenten i sistnämnda län hade förmäلت sig anse, att, därest köpeskillning för jordbrukslägenhet skulle erläggas genom avbetalningar, av köpeskillingen borde — i likhet med vad för sådant fall

gällde beträffande bostadslägenhet — erläggas en tiondel årligen. Jämväl de sakkunniga förmenade, att ett dylikt förfaringssätt vore lämpligt särskilt ifråga om mindre, obebyggda jordbrukslägenheter. Det syntes dock de sakkunniga icke böra ifrågakomma att göra detta sätt för köpeskillingens gäldande obligatoriskt. Lämpligt vore däremot att tillstådja köparen valfrihet härutinnan, varigenom betalningssättet torde komma att bättre avpassas efter dennes ekonomiska villkor. De sakkunniga föresloge alltså, att köpare av jordbrukslägenhet, vilken medgivits rätt att erlægga köpeskillingen genom avbetalningar, skulle få göra detta antingen på sätt, som nu funnes föreskrivet i fråga om sådan lägenhet, eller ock med en tiondel årligen.

Byggnads-
skyldig-
hetens full-
görande.

Landskamrerarna i Stockholms, Södermanlands och Östergötlands län samt domänintendenten i Västmanlands län hade föreslagit, att befrielse från byggnadsskyldighet måtte kunna medgivas köpare av obebyggd lägenhet, därest köparen å annan fastighet ägde åbyggnader, som vore tillräckliga för båda fastigheternas behov. De sakkunniga biträdde detta förslag under uttalande tillika, att i dylika fall prövning, i vilken utsträckning nya åbyggnader borde uppföras, borde, på framställning av köparen, verkställas av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Landskamreraren i Östergötlands län hade vidare anmärkt, att nu gällande bestämmelser, som avsåge att garantera, att byggnadsskyldigheten bleve fullgjord, icke vore för ändamålet betryggande. Vål vore i kungörelsen den 31 december 1909 föreskrivet, att köpare av obebyggd lägenhet skulle avlämna en förbindelse att inom fem år hava lägenheten bebyggd vid äventyr att eljest nödgas erlægga ett belopp, motsvarande en femtedel av köpeskillingen, vilken förbindelse skulle vara av beskaffenhet att kunna intecknas i lägenheten. En dylik förbindelse kunde emellertid icke intecknas, i händelse äganderätten till lägenheten överginge å annan person och denne sökte lagfart å lägenheten samma dag eller innan ansökning härom ingåves av den, som utfärdat förbindelsen. Under sådana förhållanden funnes alltså ingen säkerhet för att fastigheten verkligen bleve bebyggd. Detta vore emellertid en ganska stor olägenhet. Avsikten med försäljning av kronoegendomar, på sätt i 1909 års kungörelse stadgades, vore ju nämligen skapandet av egna hem, men för att detta mål skulle kunna uppnås måste lägenheterna givetvis bebyggas.

I skrivelse till domänstyrelsen av den 29 juli 1911 hade även Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län — med förmälan att inom länet inträffat fall, då häradsrätt av nyss anförda skäl vägrat meddela inteckning till säkerhet för dylik förbindelse — fäst domänsty-

relsens uppmärksamhet på nu ifrågavarande olägenhet. I sitt ovan omförmälda, med anledning av berörda framställning avgivna utlåtande av den 27 september 1912 hade domänstyrelsen framhållit, att i förenämnda fall stadgandet i 15 mom. uti kungörelsen den 31 december 1909, vilket avsåge att garantera lägenhets bebyggande, visat sig icke vara för ändamålet betryggande; och hade domänstyrelsen föreslagit, att genom tillägg till omförmälda stadgande kronan måtte beredas rätt att till säkerhet för förbindelse, varom i samma stadgande nämndes, erhålla inteckning såsom för ogulden köpeskillning enligt 11 kap. 2 § jordabalken.

De sakkunniga, som tagit del av ovannämnda utlåtande, ansåge likväl för sin del, att den åtgärd, som av domänstyrelsen sålunda föreslagits för att trygga lägenhets bebyggande, vore mindre lämplig, enär densamma förutsatte ändring av gällande lag. Ett enklare, men för ändamålet fullt effektivt förfaringssätt vore däremot enligt de sakkunnigas åsikt att vid försäljning av obebyggd lägenhet höja köpeskillingen med den ifrågavarande förbindelsens belopp samt i lägenheten inteckna samma belopp, vilket dock ej borde löpa med ränta. Sedan lägenheten blivit i stadgad ordning bebyggd, borde förbindelsen återställas till köparen.

Enär de sakkunniga tillika föresloge, att stämpelfrihet måtte beviljas köpare av i förevarande kungörelse avsedd lägenhet, skulle några förhöjda kostnader icke komma att drabba köparen på grund av att köpeskillingen ökades. Men även om dylik stämpelfrihet icke bleve medgiven, borde knappast den högre stämpelavgift, som det av de sakkunniga nu ifrågasatta förfaringssättet skulle komma att medföra, få verka till hinder för genomförande av vad sålunda föreslagits.

Det hade syntts de sakkunniga vara mindre lämpligt, att, såsom i nådiga brevet till domänstyrelsen den 31 december 1909 vore föreskrivet, köparen skulle ensam vidkännas lagfartskostnaden och andra med köpet förenade utgifter. Enligt bestämmelserna i förordningen angående stämpelavgiften den 18 september 1908 skulle emellertid, därest ej annorlunda överenskommits, stämpel till köpebrev, på grund varav lagfart söktes, gäldas till hälften av vardera kontrahenten. För att underlätta egnahemsbildandet å kronojord vore det dock enligt de sakkunnigas förmenande lämpligare att låta staten vidkännas jämväl köparens hälft av lagfartskostnaderna. Även stämpel å lagfartsbevis och lagfartsprotokoll borde eftergivnas, enär staten icke hade någon anledning att beskatta försäljning av egna lägenheter. Stämpelfrihet vore ju medgiven beträffande fångeshandling, på grund av vilken lagfart söktes å järnväg.

Lagfarts-
kostnad
m. m.

Försäljning
till bolag
eller
förening.

Innan område, som befunnes lämpligt att användas till bildande av egnahemslägenheter, finge försäljas till bolag eller förening, skulle enligt nu gällande bestämmelse frågan härom i varje fall underställas Riksdagens prövning.

Denna bestämmelse hade syntes de sakkunniga mindre lämplig för det fall, att fråga vore om egendom, som eljest finge utan Riksdagens hörande försäljas. Överlättes prövningsrätten i sådant fall till Kungl. Maj:t, vunnes härigenom den fördelen, att anbud kunde tidigare antagas, i följd varav den förening eller det bolag, som övertog området, skulle lättare kunna medhinna att före tillträdesdagen få alla förberedande åtgärder för försäljningen till egnahemslägenheter undångjorda.

Ett stadgande att upplåtelse till bolag eller förening endast finge ske, därest anbudet uppginge till minst uppskattningsvärdet, torde vara tillfyllest för att trygga staten mot förlust.

De sakkunnigas
förslag.

Under återropande av vad sålunda anförts, hemställde de sakkunniga, att kungörelsen den 31 december 1909 måtte erhålla följande ändrade lydelse:¹⁾

1. lika med nuvarande 1 mom.;
2. lika med nuvarande 2 mom.;
3. lika med nuvarande 3 mom.;
4. att förslag till åtgärder i förberörda hänseende må uppgöras, såvitt fråga är om utarrenderad egendom, vid egendomens uppskattning till försäljning eller förnyad utarrendering *eller, på framställning eller efter medgivande av arrendator eller dennes rättsinnehavare, under löpande arrendeperiod*, och där egendomen icke är utarrenderad, i den mån domänstyrelsen så finner lämpligt, därvid skall iakttagas — förutom att förenämnda bestämmelser angående storlek å egnahemslägenheter skola lända till efterrättelse — att i förslaget skola upptagas särskilda försäljnings- och arrendevärden för varje lägenhet;
5. lika med nuvarande 5 mom.;
6. lika med nuvarande 6 mom.;
7. *att, där upplåtelse i förenämnda syfte blivit i föreskriven ordning beslutad, till köpare må antagas allenast mindre bemedlad eller obemedlad, som äger god frejd och är känd för sparsamhet, nykterhet och hedrande vandel samt, vad jordbrukslägenhet beträffar, äger förutsättningar för drivande av ett mindre jordbruk;*

¹⁾ De av de sakkunniga föreslagna förändringarna hava utmärkts med kursiv stil, och utslutningarna hava därjämte satts inom klammer.

8. att lägenhet, som är bebyggd med enskild person tillhörande bouingshus, *skall, såvitt han uppfyller de i 7 mom. angivna förutsättningar*, hembjudas denne till inlösen mot det lägenheten åsatta försäljningsvärde;

9. att jämväl lägenhet, som är bebyggd med kronan tillhöriga hus, *skall under i 7 mom. stadgade förutsättningar* hembjudas brukaren, därest antingen denne själv eller ock han och medlemmar av hans familj före honom innehaft densamma under en tid av *sammanlagt* minst fem år och därunder väl hävdadt lägenheten;

10. att i fråga om lägenheter, som icke, efter ty under 8 och 9 mom. sägs, hembjudas viss person, skall gälla:

att lägenhet, där ej särskilda skäl därtill föranleda, ej må upplåtas till den, som redan äger fast egendom av den storlek, att därå kan födas en familj; dock att ej mer än en lägenhet må upplåtas till samma person;

att lägenhet skall utbjudas till försäljning under hand mot köpeskilling, [*minst*] motsvarande det åsatta saluvärdet;

att, där från lämpliga personer *två eller flera anbud inkomma till det åsatta saluvärdet eller däröver*, auktion mellan anbudsgivarna skall anställas för avgörande av företrädet emellan dem;

att, om å lägenhet köpeanbud *till minst det åsatta saluvärdet icke avgivits*, lägenheten skall, *där så befinnes lämpligt*, genom domänstyrelsens försorg utarrenderas på viss kortare tid *för att under tiden genom jordförmedlingsbyråerna till salu hållas [för att vid dess slut och efter ny värdering, därest sådan finnes erforderlig, ånyo utbjudas i förut nämnd ordning]*; samt

att, sedan en lägenhet på här angivet sätt blivit till försäljning utbjuden [*tre gånger*] *utan att för densamma saluvärdet bjudits*, det skall på Oss ankomma att avgöra, huruvida lägenheten skall, där så låter sig göra, återförenas med stamhemmanet eller å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas eller om fortsatta försök skola, i den ordning härförut sägs, göras med dess upplåtande under hand;

11. att, därest hembud, varom under 8 och 9 mom. förmäles, icke antages, det må ankomma på domänstyrelsen att pröva, huruvida lägenheten skall utbjudas till försäljning i den ordning, varom under 10 mom. förmäles, eller på annat sätt disponeras;

12. lika med nuvarande 11 mom.;

13. lika med nuvarande 12 mom.;

14. att saluvärdet skall bestämmas med hänsyn därtill, att köpeskillingen skall betalas kontant vid tillträdet, men att emellertid köpare, som så önskar, må, där han därom framställer begäran vid anbudets

avgivande, kunna medgivas att inbetala köpeskillingen genom avbetalningar i den ordning, här nedan under 16 mom. förmäles, därvid å oguldet belopp skall erläggas ränta efter 3.6 för hundra om året;

15. att köpare, som förklarar sig vilja erlägga köpeskillingen kontant, är skyldig att vid köpeavhandlingens upprättande erlägga en tiondel av köpeskillingen, dock att denna tiondel kan få betalas vid tillträdet, såvida två av Vår befallningshavande som vederhäftiga ansedda personer borga en för båda och båda för en såsom för egen skuld för samma betalning;

16. att, där köpare finnes böra medgivas att erlägga köpeskillingen genom avbetalningar, beträffande dess gäldande skola gälla följande bestämmelser, nämligen;

a) i fråga om jordbrukslägenhet (lika med nuvarande 14 mom. a));
att därest köpare av jordbrukslägenhet så önskar, köpeskillingen kan erläggas på sätt här nedan under b) stadgas;

b) i fråga om bostadslägenhet (lika med nuvarande 14 mom. b));

17. att köpare av obebyggd lägenhet skall senast vid tillträdet avlämna förbindelse att inom fem år hava lägenheten bebyggd med bostad och, där fråga är om jordbrukslägenhet, med för lägenhetens skötsel i övrigt nödiga byggnader, och skall köpesumman, till säkerhet för nybyggnadsskyldighetens fullgörande, ökas med en femtedel över den avtalade; skolande skuldförbindelse med inteckningsrätt i lägenheten även å detta belopp, dock löpande utan ränta, särskilt avlämnas, att sedermera återställas till köparen, därest denne inom utsatt tid visar, att lägenheten är bebyggd med föreskrivna byggnader; Vår befallningshavande dock medgivet att, efter framställning av köpare, som redan äger för lägenhetens skötsel lämpliga byggnader, meddela undantag helt eller delvis från byggnadsskyldighetens fullgörande;

18. att inteckning, varom under 17 mom. förmäles, må, där vederbörande köpare fått egnahemslån sig beviljat, kunna efter Vår befallningshavandes beprövande i anseende till förmånsrätten nedflyttas närmast efter den för egnahemslånet erforderliga inteckning;

19. att köpebrev utfärdas [vid tillträdet], sedan föreskrivna villkor blivit uppfyllda, och att, när lagfart å dylikt köpebrev sökes, expeditionen kostnadsfritt utfärdas;

20. att, där beträffande område, som finnes lämpligt att användas till bildande av egnahemslägenheter, anledning yppas att antaga, att anbud å området, kommer att göras av bolag eller förening, som uppfyller villkoren för erhållande av lån från jordförmedlingsfonden, området må vid uppskattningsförrättningen värderas jämväl för försäljning i odelat skick;

därest dylikt anbud till minst uppskattningsvärdet sedermera inkommer, skall detsamma, i händelse området tillhör egendom, som utan Riksdagens hörande må försäljas, underställas Vår prövning och avgörande, samt i annat fall, därest anbudet av Oss finnes förtjäna avseende, underställas Riksdagens prövning, innan vidare åtgärd för lägenheters upplåtande företages;

21. lika med nuvarande 19 mom.;
22. lika med nuvarande 20 mom.

De sakkunniga ville vidare framhålla, att, därest de av dem föreslagna ändringarna i kungörelsen den 31 december 1909 bleve genomförda, åtskilliga ändringar måste i överensstämmelse därmed vidtagas även i nådiga brevet samma dag till domänstyrelsen med bestämmelser att lända till efterrättelse i fråga om egnahemslägenheters upplåtande från vissa kronoegendomar. Bestämmelserna i nämnda nådiga brev borde jämväl i övrigt i viss mån ändras. De sakkunniga hade ock uppgjort förslag till ändrad lydelse av samma nådiga brev bestämmelser.

Såsom jag i det föregående omnämnt, hava de sakkunniga vid avgivande av sitt betänkande haft att taga i övervägande tre särskilda, på Kungl. Maj:ts prövning beroende framställningar i föreliggande ämne. En av dessa, nämligen domänstyrelsens framställning i skrivelse den 27 september 1912 om vidtagande av åtgärder för vinnande av större trygghet för att en försäld obebyggd egnahemslägenhet skulle bliva bebyggd inom föreskriven tid, hava de sakkunniga, redan innan framställningen remitterats till dem, under hand tagit del av och vid utarbetandet av sitt förberörda förslag beaktat. Rörande de två andra framställningarna, vilka kommit de sakkunniga tillhanda först sedan de uppgjort sitt förslag, hava de särskilt yttrat sig uti det avgivna betänkandet.

Den ena av sistberörda två framställningar angår, såsom nämnts, frågan om utsträckt möjlighet för köpare av jordbrukslägenhet att erhålla anstånd med tiden för amorteringsskyldighetens inträdande.

Vid 1910 års Riksdag väcktes i Första kammaren en motion däruti framhölls, att på ett i stort sett tillfredsställande sätt tillfälle beretts för sådana med smärre kapital försedda arbetare, som önskade bliva småbrukare, att förskaffa sig för ändamålet erforderlig mark. Emellertid kunde det ifrågasättas, huruvida icke tillfälle till anskaffande av sådan mark borde beredas även åt arbetare, som vore alldeles utan tillgångar utöver nödigt bohag och dylikt eller i alla händelser icke förfogade över besparingar i den utsträckning, att dessa kunde förslå till er-

*Särskilda
framställ-
ningar.*

Uppskov med
amorterings-
tidens
inträdande.

läggande av någon del av köpeskillingen för jord och till uppförande av nödiga byggnader, där sådana icke finnes. En utväg att lösa denna fråga vore, att staten försålde jord till blivande småbrukare och läte hela köpeskillingen innestå viss tid, exempelvis fem år, samt därefter upptog en lindrig amortering, ävensom att vid försäljning av allenast ouppodlad jord räntefrihet linge under de första åren åtnjutas. I anledning härav hemställdes i motionen om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande av förslag i ämnet.

Jordbruksutskottet betonade i sitt utlåtande nr 47 med anledning av nämnda motion, att man fortfarande måste fasthålla vid den fordran, att en person, för att komma i åtnjutande av särskilt bistånd från det allmännas sida vid bildande av eget hem, skulle i någon mån kunna själv bidra till det egna hemmets förvärvande. Ett vid 1909 års Riksdag väckt förslag, att amorteringsskyldighetens inträdande skulle kunna framflyttas, även i händelse lägenheten vore till större delen obebyggd eller i avsevärd mån ouppodlad, hade visserligen blivit av statsutskottet avstyrkt såsom av omständigheterna icke påkallat, då i regel egnahemslån kunde erhållas för byggnadernas uppförande. Jordbruksutskottet ansåge dock detta förslag tilltalande, enär det för köpare av dylik lägenhet utan tvivel skulle i många fall vara till fördel att få tiden för amorteringen av köpeskillingen framflyttad, till dess hans skuldbörda genom avbetalning å egnahemslånet blivit minskad och lägenhetens avkastningsförmåga hunnit uppdrivas. Utskottet hemställde med anledning härav, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av förslag till sådan ändring av nu gällande bestämmelser beträffande amortering av köpeskillingen för jordbrukslägenhet, att anstånd måtte kunna i större omfattning än nu linge äga rum medgivnas intill femtonde året efter året för tillträdet.

Denna utskottets hemställan blev av Riksdagen bifallen, och avläts med anledning härav skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 maj 1910.

Såsom jag redan i det föregående meddelat, remitterades denna skrivelse till domänstyrelsen, som infortrade yttranden i ämnet från Kungl. Maj:ts samtliga befallningshavande och åtskilliga domänintendenter. Dessa tillstyrkte alla i huvudsak Riksdagens framställning, därvid dock Kungl. Maj:ts befallningshavande i några län betonade, att nu gällande bestämmelser i ämnet tillämpats så kort tid, att erfarenhet ännu icke vunnits om behovet av ytterligare lindring i köpevillkoren.

Uti sitt förberörda utlåtande den 24 november 1911 anförde domänstyrelsen, att, då den ifrågasatta utsträckningen av möjligheten för köpare av jordbrukslägenhet att erhålla anstånd med amortering av köpeskillingen

syntes vara ägnad att för mindre bemedlade avsevärt underlätta jordförvärv, det vore önskvärt, att åtgärder vidtoges i det av Riksdagen angivna syfte; och hemställde domänstyrelsen på grund härav, att fjärde stycket av 14 mom. a) i kungörelsen den 31 december 1909 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»att amorteringsskyldigheten inträder med fjärde året efter utgången av det kalenderår, under vilket tillträdet ägt rum, dock att amorteringsskyldighetens inträdande må efter Konungens befallningshavandes beprövande framflyttas intill femtonde året efter året för tillträdet, därest vid upplåtelsen lägenhet är till avsevärd del ouppodlad eller ej försedd med nödiga byggnader eller andra liknande skäl för beviljande av anstånd föreligga».

Beträffande förevarande fråga hava de sakkunniga meddelat, att de redan i samband med granskningen av övriga bestämmelser i kungörelsen den 31 december 1909 haft samma fråga under övertvägande och därvid icke funnit anledning föreslå någon utsträckning av rätten till anstånd med tiden för amorteringsskyldighetens inträdande. Den lättnad, som härigenom skulle beredas köpare av jordbrukslägenhet, hade nämligen synt de sakkunniga bliva ganska ringa, då köpeskillingen för obebyggda lägenheter i regel vore låg och följaktligen den årliga amorteringen jämförelsevis obetydlig. Att märka vore tillika, att amorteringstiden redan nu vore ganska lång och att genom framflyttning av dess inträdande köparen först vid en ganska framskriden ålder hunne inbetala hela sin skuld till staten.

Av de yttranden, som i ämnet avgivits av Kungl. Maj:ts befallningshavande och av domänstyrelsen, hade emellertid de sakkunniga funnit, att det vore ett allmänt önskemål, att i större omfattning än nu kunde ske uppskov skulle kunna medgivas med tiden för amorteringsskyldighetens inträdande. De sakkunniga hade därför ansett sig icke böra avstyrka det framlagda förslaget, men ville dock i detta sammanhang erinra om, att de hade för avsikt att i sitt huvudbetänkande föreslå vissa lättnader för egnahemslåntagare, vilka lättnader jämväl torde komma köpare av egnahemslägenheter å kronoegendomar till godo.

Den tredje till de sakkunniga remitterade framställningen angår, såsom nämnts, frågan om ändringar i föreskrifterna beträffande sättet för egnahemslägenheters utbudande till försäljning. Rörande denna fråga har domänstyrelsen i sin ovanberörda skrivelse den 27 september 1912 anfört i huvudsak följande:

Vid försäljning av egnahemslägenheter från en kronoegendom i
Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 1 saml. 122 häft. (Nr 170.) 4

Stockholms län hade inträffat, att spekulanter, genom att taga del av inkomna anbud, berett sig tillfälle att förvärva lägenheterna genom en mindre förhöjning av de högsta dittills inkomna anbuden. I anledning härav hade domänstyrelsen hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets samtliga län med undantag av Stockholms län anhållit om yttrande och förslag angående sättet för ingivande av köpeanbud å egnahemslägenheter, som upplättes från kronoegendomar. I sådant hänseende hade Kungl. Maj:ts befallningshavande i 17 län förordat ett stadgande av innehåll, att sådana anbud skulle infordras förseglade, medan däremot Kungl. Maj:ts befallningshavande i de 6 övriga länen funnit nu gällande bestämmelser i ämnet otillfredsställande även med det ifrågasatta tillägget om anbudens försegling samt förordat en återgång till föreskrifterna i 9 mom. av nådiga brevet den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse ifråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner. Sistnämnda förfaringssätt hade förordats av, bland andra, Kungl. Maj:ts befallningshavande i Gottlands län, som i sitt yttrande anfört följande. Enligt 1896 års bestämmelser i ämnet hade man vid anbudens bedömande endast att fästa avscende vid, om de uppginge till saluvärdet eller ej. Stannade samtliga anbud under saluvärdet, skulle offentlig auktion äga rum. Hade endast ett anbud uppgått till saluvärdet, skulle anbudet i fall av tillräcklig säkerhet antagas. För den händelse åter flera anbud uppginge till eller överstege saluvärdet, skulle åt dem, som avgivit dessa anbud, lämnas tillfälle att vid förnyad tävlan bevaka sin rätt, och detta alldeles oberoende av de ursprungliga anbudssummornas förhållande till varandra. Det saknade då betydelse, om anbudet inkommit och till den för deras prövning bestämda dagen bevarats i förseglat skick eller ej. Enligt nu gällande författning åter måste Kungl. Maj:ts befallningshavande anses hava att vid prövning av anbud, som i övrigt enligt givna föreskrifter ägde förutsättningar för att kunna antagas, taga huvudsaklig hänsyn till anbudssummans storlek. Även den obetydligaste skillnad härutinnan tillförsäkrade sålunda avgivaren av det högre anbudet utsikt att få detsamma antaget. Endast om de högsta anbuden vore alldeles lika, funnes tillfälle för anbudsgivarna till efterföljande tävlan. Under sådana förhållanden syntes nödig hänsyn till anbudsgivarnas berättigade intressen bjuda, att anbudet infordrades i förseglat skick. Det kunde emellertid ifrågasättas, om icke en återgång härutinnan till den äldre lagstiftningen vore att föredraga. För den, som önskade förvärva ett eget hem och fäst sig vid en viss lägenhet, funnes naturligtvis större trygghet att vinna detta mål, om han, efter att hava bjudit det åsatta saluvärdet, bleve i tillfälle

att tävla med andra spekulanter, än om han skulle härifrån vara avskuren därigenom, att vid de förseglade anbudens öppnande en konkurrent befundes hava bjudit allenast en obetydlighet mera.

Vad sålunda anförts hade föranlett domänstyrelsen att hos de 18 Kungl. Maj:ts befallningshavande, som icke uttalat sig angående lämpligheten av återgång till 1896 års bestämmelser i ämnet, anhålla om yttrande i berörda hänseende. Med anledning härav hade Kungl. Maj:ts befallningshavande i 11 län meddelat, att de ansåge dylik återgång vara önskvärd. Kungl. Maj:ts befallningshavande i de övriga 7 länen, nämligen Stockholms, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Älvsborgs, Jämtlands och Västerbottens län, hade däremot yttrat, att återgång till 1896 års bestämmelser ej syntes böra äga rum. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jönköpings och Västerbottens län hade emellertid ifrågasatt, att förfarandet med ingivande av anbud borde upphöra och auktion i varje fall äga rum. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kronobergs län hade ansett, att nu gällande bestämmelser i ämnet borde bibehållas med tillägg — förutom att anbudet skulle ingivas i förseglat skick — att, därest innehavare av lägenhet befundes vara anbudsgivare, denne skulle erhålla rätt att efter hembud förvärva lägenheten till pris motsvarande det högsta anbud, som avgivits.

I ämnet gällande författningar innehölle icke, anförde domänstyrelsen vidare, några bestämmelser därom, att anbud å lägenhet skulle införas förseglade eller eljest hemlighållas. Med författningarnas anda och mening syntes visserligen bäst överensstämmande, att inkomna anbud icke före anbudstidens utgång bleve för allmänheten tillgängliga, men saknaden av närmare bestämmelser härutinnan torde måhända medföra, att vederbörande ej ansåge sig kunna förvägra någon att taga del av dylika anbud. På grund härav ansåge domänstyrelsen, att en komplettering av författningarna borde äga rum i förevarande hänseende.

Den av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kronobergs län föreslagna utvägen att tillerkänna brukare av lägenhet rätt att efter hembud förvärva lägenheten till pris, motsvarande det högsta anbud, som avgivits, syntes dock ej vara att förorda. Ett sådant förfaringssätt skulle nämligen vara i hög grad ägnat att avhålla eventuella spekulanter. Där-
emot borde det kunna ifrågasättas, huruvida ej i de rätt sällsynta fall, då bebyggd lägenhet utbjödes till försäljning enligt bestämmelserna i 9 mom. uti kungörelsen den 31 december 1909, brukarens av lägenheten intressen skulle kunna tillgodoses på det sätt, att, där anbud uppgående till eller överstigande det åsatta saluvärdet avgivits av brukaren och anbud till enahanda eller högre belopp inkommit jämväl från en eller

flera andra lämpliga personer, auktion anställdes för avgörande av företrädet mellan brukaren och de såsom lämpliga köpare ansedda personer, vilkas anbud uppginge till eller överstege saluvärdet.

Återgång till de äldre bestämmelserna i vidsträcktare mån än nu angivits ansåge sig domänstyrelsen ej böra förorda, enär tillräcklig erfarenhet ännu saknades beträffande verkningarna av nu gällande bestämmelser.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts hemställde domänstyrelsen, att bestämmelse måtte meddelas *dels* därom att av Kungl. Maj:ts befallningshavande, jämlikt 7 mom. i nådiga brevet den 31 december 1909 infordrat anbud å till försäljning avsedd egnahemslägenhet, skulle vid avlämnandet till Kungl. Maj:ts befallningshavande vara inneslutet i förseglat konvolut med påskrift, att detsamma innehölle anbud å lägenheten, ävensom att sålunda avlämnade anbud ej finge öppnas förrän efter anbudstidens utgång, *dels ock* därom att vid försäljning på sätt vore stadgat i fråga om lägenhet, som ej skulle hembjudas viss person, av lägenhet, som vore bebyggd med kronan tillhöriga hus, skulle iakttagas, att, där anbud uppgående till eller överstigande saluvärdet avgivits av lägenhetens brukare och anbud till enahanda eller högre belopp inkommit jämväl från annan lämplig person, auktion skulle anställas för avgörande av företrädet mellan brukaren och de såsom lämpliga köpare ansedda personer, vilkas anbud uppginge till eller överstege saluvärdet.

Rörande den föreliggande frågan hava de sakkunniga anført, att vad däri yttrats av Kungl. Maj:ts befallningshavande och domänstyrelsen ytterligare stärkt de sakkunniga i deras övertygelse om lämpligheten och behovet av en återgång till 1896 års bestämmelser i ämnet. Det övervägande flertalet Kungl. Maj:ts befallningshavande hade även tillstyrkt en dylik återgång. Endast några få av dem hade uttalat en annan uppfattning och hemställt, att anbud borde inlämnas förseglade. Vid bifall till domänstyrelsens ovannämnda förslag skulle de olägenheter, som vidlåde det nuvarande förfaringssättet, väl i viss mån försvinna, men dock i huvudsak kvarstå. Med åberopande av vad de sakkunniga förut i ämnet anført, hemställde de, att åt bestämmelserna härutinnan måtte givas den förändrade lydelse, som av de sakkunniga, på sätt ovan angivits, blivit föreslagen.

Domän-
styrelsen.

Domänstyrelsen har uti sitt den 8 februari 1913 avgivna utlåtande över de sakkunnigas betänkande anført huvudsakligen följande.

De sakkunnigas uttalande om önskvärdheten av att Kungl. Maj:t

finge utan Riksdagens hörande avgöra frågor om styckning och försäljning till egnahemslägenheter jämväl av sådana kronoegendomar, vilka lämnade mera än 600 kronor i årligt arrende, funne domänstyrelsen sig böra biträda med hänsyn till den betydligt ökade snabbhet, som därigenom skulle vinnas i avseende å dylika ärendens avgörande.

Frågan om vidtagande av åtgärder i syfte att möjliggöra försäljning av lägenheter från utarrenderad kronoegendom redan under pågående arrendeperiod hade styrelsen behandlat uti ett jämväl den 8 februari 1913 avgivet utlåtande i anledning av Riksdagens skrivelse den 24 maj 1912 (nr 121) i fråga om åvägabringande av utredning och förslag angående upplåtande till försäljning av vissa kronoegendomar; och ville styrelsen, under hänvisning till vad i sistberörda utlåtande anförts, nu hemställa, att 4 mom. i kungörelsen den 31 december 1909 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»4:o) att förslag till åtgärder i förberörda hänseende må uppgöras vid de uppskattningsförrättningar, som hållas å utarrenderad egendom, eller eljest när domänstyrelsen så finner lämpligt, därvid skall iakttagas — förutom att förenämnda bestämmelser angående storlek å egnahemslägenheter skola lända till efterrättelse — att i förslaget skola upptagas särskilda försäljnings- och arrendevärden för varje lägenhet».

Till de sakkunnigas förslag beträffande köparens kvalifikationer funne sig domänstyrelsen böra tillstyrka bifall.

Vad anginge frågan om sättet för utbudande till försäljning av lägenhet, som icke skulle hembjudas viss person, åberopade styrelsen innehållet i sin här ovan återgivna skrivelse i ämnet av den 27 september 1912. Styrelsen kunde icke dela den av de sakkunniga uttalade farhågan, att, därest, på sätt styrelsen föreslagit, anbud å till försäljning utbudna lägenhet skulle ingivas i förseglat skick, priset å lägenheten skulle komma att över hövan uppdrivas. Enligt styrelsens åsikt skulle snarare de sakkunnigas förslag, enligt vilket auktionsförfarandet komme att vinna betydligt ökad tillämpning, medföra vådor av antydd art. För övrigt torde avsikten vid utfärdandet av 1909 års författning i ämnet hava varit att så mycket som möjligt undvika auktionsförfarandet och att i stället få till stånd försäljning under hand.

Domänstyrelsen ansåge sig böra biträda de sakkunnigas uttalande om lämpligheten av att, därest anbud å till försäljning utbudna lägenhet icke inkomme, lägenheten skulle genom jordförmedlingsbyrå utbudas till salu under viss av Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämd tid och att, i händelse även detta förfarande visade sig resultatöst, lägenheten finge, efter Kungl. Maj:ts prövning, antingen läggas åter till stamfastig-

heten eller försäljas på auktion till den högstbjudande eller utarrenderas på kortare tid och härunder ånyo utbjudas till försäljning genom jordförmedlingsbyrå.

I likhet med de sakkunniga ansåge styrelsen, att vare sig köpeskillning för lägenhet skulle erläggas kontant eller genom avbetalningar, köparen borde vara skyldig att redan vid köpeavhandlingens upprättande antingen erlægga en tiondel av köpeskillingen kontant eller ock avlämna säkerhet för erläggande å tillträdesdagen av så stor del av köpeskillingen.

De sakkunniga hade vidare föreslagit, att köpare av jordbrukslägenhet, vilken medgivits rätt att erlægga köpeskillingen genom avbetalningar, skulle få göra detta antingen på sätt, som nu funnes föreskrivet i fråga om sådan lägenhet, eller ock med en tiondel årligen. Av de sakkunnigas förslag till ändrad lydelse av 1909 års kungörelse uti nu ifrågavarande del framginge emellertid, att de sakkunniga ej avsett en fakultativ återgång till förut gällande betalningsvillkor, utan endast att gällande villkor för erläggande av köpeskillning för bostadslägenhet skulle kunna vinna tillämpning jämväl beträffande jordbrukslägenhet, eller med andra ord att även vid betalning av köpeskillning med en tiondel årligen ränta skulle erläggas å ogulden del av köpeskillingen. Mot detta förslag hade domänstyrelsen ej något att erinra, men styrelsen kunde dock ej underlåta att i detta sammanhang framhålla, att, enligt vad styrelsen från många håll inhämtat, de förut gällande betalningsvillkoren med en tiondel årligen utan räntebetalningsskyldighet ansåges hava vida bättre motsvarat sitt ändamål än de nu gällande.

Under nuvarande förhållanden ägde en spekulant å jordbrukslägenhet ej någon visshet om, huru betalningsvillkoren komme att gestalta sig, och även om han lyckades underhand från Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande få meddelande om, vilka medgivanden Kungl. Maj:ts befallningshavande vore villig lämna honom i avseende å amorteringsskyldigheten, torde det i regel ställa sig rätt svårt för honom att kalkylera fram, huru pass betungande köpeskillingens betalande kunde bliva. Att förut gällande villkor varit goda villkor, hade han däremot genast kunnat förvissa sig om. För sådana personer, som genom träget arbete i yngre dagar velat trygga sig för äldre dagar, då arbetsförmågan minskades, hade den tioåriga betalningstiden varit väl avpassad. Anmärkningsvärt vore även, att vid hittills skedda försäljningar av lägenheter enligt 1909 års kungörelse köpare avsevärt ofta inbetalat hela köpeskillingen kontant vid tillträdet. Ej heller syntes det böra alldeles lämnas ur räkningen, vilken betydligt ökad arbetsbörd och därigenom även ökad kostnad för det allmänna

det genom 1909 års kungörelse utan domänstyrelsens medverkan tillkomna betalningssättet medfört genom de många ränte- och kapitalinbetalningarna, vilka ofta sträckte sig över trettio år och gäve bokföringen över dessa kronans inkomster ett hittills ej annat omfång.

I detta sammanhang ville domänstyrelsen erinra om, att styrelsen i sitt ovan återgivna utlåtande av den 24 november 1911 uttalat sig för en utsträckning av möjligheten för köpare av jordbrukslägenhet att erhålla anstånd med tiden för amorteringsskyldighetens inträdande. Styrelsen ansåge fortfarande, att den av styrelsen i nyssberörda utlåtande förordade ändring vore önskvärd.

I nu gällande stadgande om skyldighet för köpare av obebyggd lägenhet att inom viss tid bebygga lägenheten hade de sakkunniga föreslagit den ändring, att köpare, som å annan fastighet ägde för den inköpta lägenhetens skötsel lämpliga byggnader, skulle kunna efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes beprövande helt eller delvis befrias från byggnadsskyldighetens fullgörande. Domänstyrelsen, som i några fall, då köpare av obebyggd lägenhet ägt annan bebyggd lägenhet i närheten av den inköpta, funnit sig böra hos Kungl. Maj:t tillstyrka befrielse från nybyggnadsskyldighetens fullgörande, ansåge den nu föreslagna ändringen vara av behovet påkallad.

Däremot ansåge sig styrelsen ej böra biträda de sakkunnigas förslag, att köpeskillingen för obebyggd lägenhet måtte höjas med byggnadsförbindelsens belopp. Detta förslag innebure nämligen enligt styrelsens åsikt ett ej av behovet påkallat tilltrasslande av de redan nu rätt invecklade bestämmelserna om sättet för köpeskillings gäldande. Den utväg, styrelsen härvidlag angivit uti sitt utlåtande i ämnet av den 27 september 1912, syntes styrelsen innefatta den lämpligaste lösningen av frågan, huru den av de sakkunniga i detta sammanhang omförmälda olägenhet skulle kunna undvikas.

Någon anledning att, såsom de sakkunniga föreslagit, låta kronan vidkännas lagfartskostnaden och andra med köpet förenade utgifter syntes domänstyrelsen ej föreligga. Köpare av kronojord, som försåldes jämlikt bestämmelserna i nådiga brevet den 29 maj 1874, finge ju nämligen ensam vidkännas ifrågavarande kostnader, vartill komme, att de utgifter, kronan enligt de sakkunnigas förslag borde ikläda sig, ej skulle inskränkas till avgiftsbeloppen, utan jämväl skulle avse andra kostnader såsom för försändningar, bokföring, revision m. m.

Mot förslaget angående stämpelfrihet för upplåtelsehandling samt för lagfartsbevis och lagfartsprotoll hade styrelsen däremot ej något att erinra. Det förslag till ändrad lydelse av 1909 års kungörelse, de sak-

kunniga utarbetat, syntes emellertid giva vid handen, att de sakkunniga tänkt sig, att hela lagfartsproceduren skulle ombesörjas av kronans tjänstemän och att härigenom ej heller lösen för lagfartsbevis och lagfartsprotokoll skulle behöva ifrågakomma. Att en dylik anordning vore olämplig, syntes dock domänstyrelsen uppenbart.

Förslaget, att ärenden angående försäljning till bolag eller förening, som uppfyllde villkoren för erhållande av lån från jordförmedlingsfonden, av egendom, som ej lämnade mera än 600 kronor i årligt arrende, skulle kunna avgöras utan Riksdagens hörande, ansåge styrelsen beaktansvärt med hänsyn till den stora betydelsen av sådana ärendens snabba behandling.

Sedan domänstyrelsen härefter ingått i granskning av de sakkunnigas förslag till ändrad lydelse av de i nådiga brevet den 31 december 1909 givna bestämmelser att lända till efterrättelse i fråga om egnahems-lägenhetens upplåtande från vissa kronoegendomar, har styrelsen i detta sammanhang ansett sig böra göra följande uttalanden.

Kungörelsen den 31 december 1909 lämnade ej någon möjlighet öppen att antaga köpeanbud, som understege vederbörande egendoms saluvärde. Fall hade emellertid inträffat, då det skulle varit synnerligen önskvärt, att dylik möjlighet funnits. Så till exempel i följande fall. Förra trumpetarbostället Brusarp nr 1 i Nöttja socken av Kronobergs län hade styckats i särskilda lotter. En av dessa hade överlämnats till vattenfallsstyrelsens förvaltning, och två hade försålts med tillträdesrätt den 14 mars 1911. En fjärde obebyggd lott, litt. Ac, som saluvärderats till 2,880 kronor, hade under år 1911 utbudits till försäljning under hand tre särskilda gånger, utan att antagligt anbud kunnat erhållas. Efter det i början av år 1912 ytterligare ett utbud ägt rum, hade ett anbud å 2,500 kronor inkommit. Anbudet, som avgivits under förbehåll om tillträdesrätt den 14 mars 1912, hade förordats till antagande av vederbörande domänintendent och Kungl. Maj:ts befallningshavande i orten. Av vederbörande kronofogde, som fått i uppdrag att försöka under ett år från den 14 mars 1912 åter utarrendera ägolotten, hade meddelats, att vid förhandlingar i sådant syfte uppstälts såsom villkor för arrendets mottagande, bland annat, att hägnad skulle uppföras i gränsen mot tillstötande fastigheter, att, som åbyggnader icke funnes å fastigheten, blivande arrendator skulle berättigas att därifrån bortföra foder och gödsel eller att, om den ladugårdsbyggnad, som enligt fastställda försäljningsvillkor skulle tillhöra området, finge, ehuru belägen å annan fastighets ägor, användas för fodrets förvaring, samma byggnad måtte i sådant fall förses med nytt tak i stället för dess dåvarande, som

varit fullständigt förfallet. Kungl. Maj:ts befallningshavande hade vidare upplyst, att den erbjudna arrendeavgiften icke komme att täcka de utgifter och olägenheter, som skulle bliva en följd av berörda villkors medgivande.

Under sådana förhållanden hade det ju varit en given sak, att köpeanbudet borde antagas, och så hade även denna gång blivit fallet, sedan ärendet av domänstyrelsen underställts Kungl. Maj:ts prövning.

På grund av nu anmärkta omständigheter syntes bestämmelse böra meddelas därom, att köpeanbud, som, ehuru understigande saluvärdet, likväl funnes vara av beskaffenhet att böra godkännas, skulle efter Kungl. Maj:ts beprövande kunna antagas.

Enligt domänstyrelsens åsikt vore det jämväl önskvärt, om undantagsvis och efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall köpeanbud kunde antagas utan hinder däraf, att den person, som avgivit anbudet, icke ägde föreskrivna kvalifikationer. Vid styckning av egendommar i egnahemslotter hände nämligen ej sällan, att, med hänsyn till de fordringar ifrågavarande kungörelse uppställde i fråga om köparens kvalifikationer, en eller annan lott ej kunde försäljas. Följden härav bleve upprepade utarrenderingar på korta tidsperioder och successiv försämring av jorden med åtföljande förluster för statsverket. I sådana och liknande fall vore det ur alla synpunkter önskvärt, att försäljning finge äga rum utan iakttagande av bestämmelserna angående köparens kvalifikationer.

De genom kungörelsen den 31 december 1909 fastställda grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar hava nu tillämpats under så lång tid, att erfarenhet i åtskilliga hänseenden vunnits rörande lämpligheten av dessa grunder. På det hela taget torde desamma hava befunnits vara väl ägnade att befrämja egnahemsbildandet, ehuru visserligen, såsom av den här ovan lämnade redogörelsen framgår, mer eller mindre befogade anmärkingar kunna riktas mot en och annan bestämmelse i samma kungörelse.

Vad till en början angår frågan om utsträckande av den Kungl. Maj:t nu medgivna rätten att utan Riksdagens hörande förordna om försäljning av kronoegendomar synas enligt min mening goda skäl tala för en sådan utsträckning. Då emellertid nämnda fråga icke äger direkt samband med bestämmelserna uti ifrågavarande kungörelse, finner jag mig icke hava anledning att i detta sammanhang underställa samma fråga Kungl. Maj:ts prövning.

De sakkunniga hava hemställt om sådan ändring av nu gällande

*Departements-
chefen.*

bestämmelser, att försäljning av utarrenderad kronoegendom eller del därav skulle kunna ske jämväl under löpande arrendeperiod, om nämligen överenskommelse härom kunde träffas med arrendatorn eller hans rättsinnehavare. Tillika hava de sakkunniga uttalat sig för önskvärdheten därav, att lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907 ändrades därhän, att möjlighet bereddes kronan att vid upprättande av arrendeavtal föreskriva skyldighet för arrendatorn att före arrendetidens slut avträda i arrendet ingående, till egnahemslägenheter lämpliga områden. Domänstyrelsen har närmare redogjort för sin ståndpunkt till denna fråga uti sitt ovannämnda utlåtande den 8 februari 1913 i anledning av 1912 års Riksdags förut omförmälda skrivelse. Domänstyrelsen uttalar därvid den mening, att, om man verkligen vill åstadkomma, att försäljningar till egna hem från kronoegendomar skola i avsevärd omfattning kunna äga rum oberoende av tiden för arrendenas upphörande, man då måste taga steget fullt ut och, med ändring av gällande författningar, stadga skyldighet för arrendator att, där sådant å kronans vägnar fordras, — givetvis mot lämpligt skadestånd — avstå den arrenderade egendomen eller del därav.

För egen del ansluter jag mig till den av domänstyrelsen sålunda intagna ståndpunkten. Av statsrådet och chefen för justitiedepartementet har jag inhämtat, att han är betänkt på att låta utarbета och för Kungl. Maj:t framlägga förslag till ändring i ovan angivet syfte av lagen om nyttjanderätt till fast egendom. I avbidan å sådant förslag — vilket dock icke lär kunna underställas Kungl. Maj:ts prövning i så god tid, att proposition i ämnet kan avlåtas till nu pågående Riksdag — torde emellertid lämpligen böra anstå med frågan om ändring i nu förevarande hänseende av kungörelsen den 31 december 1909.

De sakkunnigas av domänstyrelsen tillstyrkta förslag, att av hembudsberättigade köpare borde fordras samma kvalifikationer som av icke hembudsberättigade köpare, kan jag ej biträda. Såsom de sakkunniga påpekat, torde på grund av lydelsen av rubriken till ifrågavarande kungörelse beträffande varje köpare gälla, att han skall vara mindre bemedlad eller obemedlad. Men att i övrigt uppställa samma kvalifikationer för alla köpare kan näppeligen vara lämpligt. Jag torde blott behöva erinra om det fall, att en person under en längre tid bebott och med hjälp av sin familj brukat en lägenhet, men vid uppskattningstillfället är så gammal eller så sjuklig, att han icke längre »äger förutsättningar för drivande av ett mindre jordbruk». Att av detta skäl vägra en sådan person hembud kan ej vara med billighet överensstämmande. Den grund, på vilken hembudsrätten enligt nu gällande bestämmelser är

byggd, torde väl vara, att en sådan rätt anses hava blivit förvärvad genom det arbete och de kostnader, som brukaren och hans familj nedlagt å lägenheten. Att vid sådant förhållande uppställa lika stora anspråk beträffande personliga kvalifikationer på en köpare, som redan besitter en lägenhet — helst om den är bebyggd med honom tillhöriga hus — som på en köpare, vilken ej förut haft med lägenheten att skaffa, torde ej böra ifrågakomma, så mycket mindre som ju bristande kvalifikationer hos brukaren medför, att även hans familj måste gå från lägenheten. För tydliggörande av den utav de sakkunniga uttalade mening, att de nuvarande ordalagen i 7 och 8 mom. uti ifrågavarande kungörelse vore sådana, att hembud till lägenhetsinnehavare icke ovillkorligen måste äga rum, utan att Kungl. Maj:ts befallningshavande ägde befogenhet att vägra hembud av lägenhet, om innehavaren skulle befinnas vara ovärdig att komma i åtnjutande av dylik förmån, torde emellertid i 9 mom. böra vidtagas den ändring, att det i början av samma mom. förekommande ordet »må» varder uteslutet.

Å andra sidan har jag intet att erinra däremot, att jämväl sparsamhet och nykterhet upptagas bland de kvalifikationer, som fordras av en icke hembudsberättigad lägenhetsköpare.

Ej utan fog kan såsom en oegentlighet i nu gällande bestämmelser anmärkas, att, ehuru ifrågavarande kungörelse, enligt vad dess rubrik angiver, avser upplåtelser allenast till mindre bemedlade eller obemedlade, sådan kvalifikation finnes i kungörelsen uttryckligen föreskriven i fråga om icke hembudsberättigad köpare. För att avlägsna denna oegentlighet och på samma gång förenkla rubriken föreslår jag, att ifrågavarande uttryck borttages från rubriken och att i stället i 7 och 8 mom. införas bestämmelser av innehåll att, för rätt till erhållande av hembud, erfordras att vara mindre bemedlad eller obemedlad.

Domänstyrelsen har uttalat sig för önskvärdheten av ett stadgande av innehåll, att köpeanbud undantagsvis skulle få antagas, utan hinder av att detsamma avgivits av person, som ej uppfyller stadgade kvalifikationer. Möjlighet härtill förefinnes emellertid redan nu — Kungl. Maj:t kan ju enligt 9 mom. förordna om lägenhets försäljning å offentlig auktion till »den högstbjudande». Härtill kommer, att — i händelse av bifall till de sakkunnigas av mig här nedan förordade förslag om inskränkning i det antal gånger, en lägenhet skall utbjudas till försäljning under hand — förordnande om lägenhets försäljning å sådan auktion hädanefter skall kunna av Kungl. Maj:t meddelas på ett långt tidigare stadium än enligt nu gällande bestämmelser är möjligt. Vid sådant förhållande torde något stadgande i det av domänstyrelsen antydda syftet näppeligen vara erforderligt.

Det nuvarande sättet för avgivande av köpeanbud har visat sig mindre tillfredsställande så tillvida, att spekulanter ansetts icke kunna förvägras att före anbudstidens utgång taga del av inkomna anbud och på så sätt satts i tillfälle att bjuda över dessa. En föreskrift, att anbud skola ingivas förseglade, torde dock medföra åtskilliga olägenheter för spekulanter, bland annat därutinnan att dessa — såsom de sakkunniga påvisat — skulle av fruktan för konkurrenter drivas att avgiva högre anbud än som för förvärvande av vederbörande lägenheter vore erforderligt. En dylik förändring i det nu tillämpade sättet för anbuds ingivande torde följaktligen icke vara önskvärd. Varder däremot stadgat, att, i händelse från två eller flera lämpliga personer anbud inkomma till det åsatta saluvärdet eller däröver, auktion skall emellan anbudsgivarna anställas för avgörande av företrädet mellan dem, vinnes ju härigenom den fördelen, att spekulant ej behöver avgiva högre anbud än som nödigt är. Ett dylikt stadgande, som föreslagits av de sakkunniga och förordats av det övervägande antalet Kungl. Maj:ts befallningshavande, anser även jag mig böra tillstyrka.

I likhet med de sakkunniga anser jag det vara onödigt och opraktiskt att infordra anbud å en lägenhet ända till tre gånger med en kortare arrendetid mellan varje gång. Det av de sakkunniga föreslagna enklare förfaringssättet härutinnan synes mig tilltalande. Givetvis skulle det vara förmånligt, om jordförmedlingsbyråerna kunde anlitas vid utbudande till försäljning av lägenheter, å vilka antagliga anbud icke avgivits. Uttryckligt stadgande i sådan riktning synes dock icke böra meddelas, ty dels finnas icke jordförmedlingsbyråer i alla län, och dels torde även andra sätt för dylik lägenhets utbudande böra kunna ifrågakomma. Förslag till närmare föreskrifter härutinnan lär jag sedermera — vid framläggande av förslag till ändring i de bestämmelser, som i förevarande hänseende meddelats genom nådiga brevet till domänstyrelsen den 31 december 1909 — bliva i tillfälle att underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Enligt kungörelsen den 31 december 1909 får köpeanbud, som understiger det åsatta saluvärdet, antagas endast i händelse lägenheten efter Kungl. Maj:ts förordnande säljes på offentlig auktion. Domänstyrelsen har framhållit, att det även i andra fall kunde vara fördelaktigt, om möjlighet funnes att antaga ett sådant köpeanbud. Så skulle ock otvivelaktigt vara händelsen, därest nu gällande bestämmelser om infordrande av anbud å lägenhet ända till tre gånger komme att bibehållas. Vid bifall till nyssberörda, av mig förordade förslag till ett enklare tillvägagångssätt i fråga om lägenhets utbudande till försäljning

skulle emellertid, såsom jag redan påpekat, tillfälle beredas Kungl. Maj:t att på ett tidigare stadium än nu är möjligt förordna om lägenhets försäljning å offentlig auktion. Under sådana omständigheter torde ett utsträckande av rätten att antaga köpeanbud, som understiger saluvärdet ej vara erforderligt.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att — på sätt för närvarande finnes stadgat beträffande köpare, som medgivits rätt att erlægga köpeskillingen genom avbetalningar — jämväl köpare, som skall betala köpeskillingen kontant, bör vara skyldig att redan vid köpeavhandlingens upprättande antingen erlægga en tiondel av köpeskillingen eller ock ställa borgen för gäldande å tillträdesdagen av så stor del av köpeskillingen.

Jag tillstyrker det väckta förslaget att, därest köpare av jordbrukslägenhet medgivits rätt att betala köpeskillingen genom avbetalningar, sådan köpare skall, om han så önskar, äga att i likhet med köpare av bostadslägenhet erlægga köpeskillingen med en tiondel årligen. Vid sidan av detta betalningssätt bör emellertid det nu föreskrivna bibehållas, helst detta senare sätt måste anses vara förmånligare än det förra för lägenhetsköpare, som icke förfogar över några nämnvärda kontanta tillgångar.

Sistnämnda förhållande har särskilt framhållits i den vid 1910 års Riksdag väckta motion, som givit anledning till Riksdagens här ovan omnämnda skrivelse av den 25 maj samma år med begäran om vidtagande av åtgärder för att bereda möjlighet för köpare av jordbrukslägenhet att i större omfattning än hittills kunnat ske erhålla anstånd med tiden för amorteringsskyldighetens inträdande. Lika med domänstyrelsen finner jag en utsträckt möjlighet till sådant anstånd vara ägnad att befordra egnahemsbildandet. Visserligen kunde det ifrågasättas, att medgivande av anstånd härutinnan borde inskränkas till sådana fall, då lägenheten vid upplåtelsen är till avsevärd del ouppodlad eller ej försedd med nödiga byggnader. Men även andra omständigheter, som i lika hög grad motivera beviljande av anstånd, torde dock stundom kunna förefinnas. Jag anser mig därför böra tillstyrka domänstyrelsens förslag till ändring i förevarande hänseende av kungörelsen den 31 december 1909.

Fullgoda skäl synas mig tala för bifall till de sakkunnigas förslag, att under av dem angiven förutsättning Kungl. Maj:ts befallningshavande borde tillerkännas rätt att helt eller delvis befria köpare av obebyggd lägenhet från byggnadsskyldighetens fullgörande. I detta sammanhang vill jag anmärka, att Kungl. Maj:t redan i några fall funnit sig böra medgiva sådan befrielse.

Såsom av det föregående inhämtas, hava fall inträffat, då den i 15 mom. uti kungörelsen den 31 december 1909 intagna bestämmelse, som avser att garantera lägenhets bebyggande, visat sig icke vara för ändamålet betryggande; och olika förslag hava framställts för att avhjälpa denna olägenhet. De sakkunnigas förslag i sådant hänseende finner jag i likhet med domänstyrelsen mindre lämpligt. Att i köpeavhandlingen upptaga köpeskillingen till högre belopp än det, vartill densamma enligt avtalet uppgår, synes mig icke tilltalande. Emellertid kan jag ej heller biträda domänstyrelsens förslag härutiinnan, vilket förutsätter ändring av en viktig lagbestämmelse. För egen del kan jag icke finna annat än att berörda olägenhet kan väntas framträda allenast i sällsynta fall. Då härtill kommer, att densamma är av jämförelsevis underordnad betydelse och aldrig kan vålla kronan någon förlust, synes mig anledning näppeligen föreligga att i nu avsett syfte ändra lydelsen av ifrågavarande bestämmelse.

Att vid lagfart å egnahemslägenheter medgiva mindre bemedlade och obemedlade frihet från stämpel torde möjligen vara i viss mån befogat. Men någon anledning att — med uteslutande av köpare i samma ställning av mark i enskild ägo — stadga sådan förmån endast för den, som av kronan tillhandlar sig dylik lägenhet, förefinnes icke enligt min mening. Ej heller synas mig skäl föreligga att frikalla sådan köpare från annan med köpet förenad kostnad. Jag kan således icke biträda de sakkunnigas förslag i berörda hänseenden. Bifall härtill förutsätter för övrigt ändringar i förordningarna angående stämpelavgiften och expeditionslösen.

Slutligen anser jag mig böra tillstyrka det väckta förslaget om rätt för Kungl. Maj:t att till bolag eller förening, som uppfyller föreskrivna villkor för erhållande av lån från jordförmedlingsfonden, försälja till bildande av egnahemslägenheter lämpligt område från kronoegendom, om vars försäljning Kungl. Maj:t eljest äger att utan Riksdagens hörande förordna. Sådan upplåtelse bör naturligtvis icke få ske till pris, som understiger det området åsatta saluvärdet, och torde Kungl. Maj:t böra genom stadgande av lämpliga köpevillkor söka i möjligaste mån förebygga, att området användes till annat än avsett ändamål.

Sedan departementschefen därefter uppläst ett inom jordbruksdepartementet uppgjort förslag till grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar, vilket förslag skulle biläggas detta protokoll, anförde departementschefen vidare:

Vid bifall till av mig nu ifrågasatta ändringar i gällande grunder

för egnahemsupplåtelser måste givetvis vissa ändringar ske i de föreskrifter, som i fråga om nämnda grunders tillämpning meddelats i här ovan omnämnda nådiga brev till domänstyrelsen den 31 december 1909. De sakkunniga hava ock föreslagit åtskilliga ändringar i dessa föreskrifter. Riksdagens medgivande torde böra utverkas därtill, att Kungl. Maj:t må äga att beträffande ifrågavarande upplåtelser meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga, däri inbegripna jämväl bestämmelser angående övergången till de nya grunderna.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå Riksdagen besluta,

dels att i ovan omförmälda förslag intagna grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar skola från och med den 1 januari 1914 lända till efterrättelse;

dels ock att Kungl. Maj:t skall äga meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av nyssnämnda grunder samt för övergången från de i förevarande hänseende nu gällande föreskrifter.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga — — till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Alstermark.

Tab. A. Uppgift å antalet lägenheter, som försålts enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 och vara Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande under år 1911 utfärdat köpebrev.

Län	K ö p e s k i l l i n g																Lägenheternas antal									
	Intill 500 kr.	501—1,000 kr.	1,001—1,500 kr.	1,501—2,000 kr.	2,001—2,500 kr.	2,501—3,000 kr.	3,001—3,500 kr.	3,501—4,000 kr.	4,001—4,500 kr.	4,501—5,000 kr.	5,001—5,500 kr.	5,501—6,000 kr.	6,001—6,500 kr.	6,501—7,000 kr.	7,001—7,500 kr.	7,501—8,000 kr.		8,001—8,500 kr.	8,501—9,000 kr.	9,001—9,500 kr.	9,501—10,000 kr.	10,001—10,500 kr.	10,501—11,000 kr.	11,001—11,500 kr.		
Stockholms	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
Uppsala	3	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
Södermanlands...	1	—	1	—	—	—	2	1	1	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	
Östergötlands ...	23	21	3	3	5	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	61	
Jönköpings	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Kalmar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Kristianstads ...	3	2	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
Malmöhus	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
Älvsborgs	—	1	3	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
Skaraborgs	1	—	2	2	3	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	
Värmlands	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Kopparbergs	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Jämtlands	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Summa	35	25	11	11	10	5	6	3	3	2	4	3	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	123

Tab. A (forts.). Uppgift å antalet lägenheter, som försålts enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 och vara Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande under år 1912 utfärdat köpebrev.

Län	K ö p e s k i l l i n g																Lägenheternas antal								
	Intill 500 kr.	501—1,000 kr.	1,001—1,500 kr.	1,501—2,000 kr.	2,001—2,500 kr.	2,501—3,000 kr.	3,001—3,500 kr.	3,501—4,000 kr.	4,001—4,500 kr.	4,501—5,000 kr.	5,001—5,500 kr.	5,501—6,000 kr.	6,001—6,500 kr.	6,501—7,000 kr.	7,001—7,500 kr.	7,501—8,000 kr.		8,001—8,500 kr.	8,501—9,000 kr.	9,001—9,500 kr.	9,501—10,000 kr.	10,001—10,500 kr.	10,501—11,000 kr.	11,001—11,500 kr.	
Stockholms	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Uppsala	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Södermanlands ...	1	—	2	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Östergötlands ...	10	5	1	1	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Kronobergs	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Kalmar	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Kristianstads	19	14	17	7	6	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	70
Malmöhus	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Hallands	—	6	7	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
Göteborgs o.Bohus	4	5	1	5	1	—	3	2	3	1	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	31
Älvsborgs	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Jämtlands	—	4	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Summa	45	37	30	19	16	4	4	4	3	5	3	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	2	—	—	177

Tab. B. Uppgift å lägenheter, vilka varit avsedda att försälas enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909, men som icke funnit köpare.

L ä n	Beslut om försäljning av lägenheterna		Den utarrenderade lägenhetens tillträdestid			
	år 1910	år 1911	år 1910	år 1911	år 1912	år 1913
Stockholms	2	1	—	—	3	—
Södermanlands	1	2	—	1	2	—
Östergötlands	1	20	—	1	14	6
Jönköpings	—	4	—	—	4	—
Kristianstads	1	2	—	¹⁾ 1	2	—
Malmöhus	8	1	1	2	6	—
Göteborgs och Bohus	1	13	—	—	14	—
Värmlands	—	1	—	—	1	—
Västmanlands	1	—	—	—	1	—
Jämtlands	1	—	—	¹⁾ 1	—	—
Summa	16	44	1	6	47	6
	60		60			

¹⁾ Sald år 1912.